

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

תוכן

- א. שכיר בזמנו נשבע ונוטל שכיר הוא דרמו רבנן שבועה עליה משום דבעל הבית טרוד בפועליהו.....2
- ב. אבל הכא שוכר מהימן בשבועה.....3
- ג. האי מאן דאוגר ליה ביתא לחבריה לעשר שנין וכתב ליה שטרא ואמר ליה נקיטת חמש שנין מהימן.....3
- ד. שואל אדם בטובו לעולם ... והוא דקני מיניה ... ומהדר ליה קתיה.....4
- ה. האי מאן דאמר ליה לחבריה אושלן מרא למירפק ביה האי פרדיסא רפיק ביה ההוא פרדיסא פרדיסא רפיק ביה כל פרדיסא דבעי פרדיסי רפיק ואזיל כל פרדיסי דאית ליה ומהדר ליה קתיה.....5
- ו. האי מאן דאמר ליה לחבריה אושלן האי גרנותא ונפלה לא בני לה גרנותא ונפלה בני לה בי גרנותא כרי ואזיל כמה גרנותי בארעיה עד דמתרמי ליה וצריך למיקני מיניה.....6
- ז. המשכיר בית לחבירו ונפל חייב להעמיד לו בית ... ולא יוסיף עליהם אלא מדעת שניהם ... אי דאמר ליה בית זה נפל אזל ליה ... דאמר ליה בית סתם.....7
- חרון עלן השואל.....12
- פרק תשיעי המקבל שדה מחבירו.....12
- א. המקבל שדה מחבירו מקום שנהגו לקצור יקצור לעקור יעקור לחרוש אחריו יחרוש הכל כמנהג המדינה.....12
- ב. כשם שחולקין בתבואה כך חולקין בתבן ובקש כשם שחולקין ביינן כך חולקין בזמורות ובקנים ושניהם מספקין את הקנים.....13
- ג. מקום שנהגו לקצור אינו רשאי לעקור לעקור אינו רשאי לקצור ושניהם מעכבין זה על זה 13
- ד. באתרא דלא מנכשי ואזל איהו ונכיש מהו דתימא אמר ליה האי דנכישנא אדעתא דלא כריבנא לה קא משמע לן דאיבעי ליה לפרושי ליה.....14
- ה. מקום שנהגו להשכיר אילנות על גבי קרקע משכירין מקום שאין נהגו להשכיר אין משכירין ... דכולי עלמא יהבי בתילתא ואזל איהו ויהביה בריבעא ... האי דטפאי לך אדעתא דיהבת לי באילנות קא משמע לן דאיבעי ליה לפרושי ליה.....14
- ו. בוכרא וטפתא וארכבתא וקני דחיזרא דבעל הבית וחזרא גופיה דאריסא כללא דמילתא כל עיקר בלמא דבעל הבית נמירותא יתירתא דאריסא ואמר רב יוסף מרא וזבילא דוולא וזרנוקא דבעל הבית אריסא עביד בי יאורי.....15

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

- ז. המקבל שדה מחבירו והיא בית השלחין או בית האילן יבש המעין ונקצץ האילן אינו מנכה לו מן חבורו.....16
- ח. אם אמר לו חבור לי שדה בית השלחין זו או שדה בית האילן זה יבש המעין ונקצץ האילן מנכה לו מן חבורו.....16
- ט. דיבש נהרא רבה ... נימא ליה מכת מדינה היא ... דיבש נהרא זוטא.....16

דף קג.

א. שכיר בזמנו נשבע ונוטל שכיר הוא דרמו רבנן שבועה עליה משום דבעל הבית טרוד בפועליו

כל הנשבעין¹ שבתורה² נשבעין ולא משלמין אלא נשבעין להפטר אבל חכמים תקנו בקצת תביעות שיהיו נשבעין ונוטלין ומהם, השכיר³.

הכיצד, השכיר שעושה מלאכה אצל בעל הבית ובא ותבע שכרו, ואמר לו בעל הבית פרעתוך והשכיר אומר לא פרעתני, בין אם יאמר לו בעל הבית פרעתוך כל שכרך בין אם יאמר פרעתי קצתו וקצתו עודני חייב לך, נשבע השכיר כעין של תורה בנקיטת חפץ מפני שהיא שבועת המשנה ונוטל⁴.

¹ שו"ע ונו"כ פט א

² שבועות מצינו שהייתה התורה לג' ענינים. הא', למורה מקצת, הב', כנגד עד אחד שמעיד נגדו, הג', שבועת שומרין. ובשלהשתן הנתבע נשבע להתובע ונפטר. סמ"ע שם א

³ ואם יכול להפך השבועי על בעה"ב עי' בש"ך שם א שמסיק שאינו יכול להפך שבועת נקיטת חפץ כי אם היסת ע"ש שבי' עוד וז"ל מיהו כל זה מיירי בשבעה"ב טוען ברי לי שפרעתוך אבל אם טוען איני יודע אם פרעתוך פשיטא דחייב לשלם להשכיר והשכיר א"צ שבועי כלל דלא גרע משאר תובע.

⁴ ומעמא דתקנה תקנו חכמים לשכיר שיהא נשבע ונוטל, משום דלפעמים ישנן לבעל הבית פועלים הרבה והוא צריך לשלם להם לכל אחד שכרו ביומו, ומתוך שהם הרבה פועלים והוא יתן לכל אחד שכרו הוא טרוד ונבוך ביניהם, ולא יזכור לאיזה מהם נתן ולאיזה לא נתן, ומתוך טרדתו יבא לומר למי שלא נתן שנתן לו, ומדין התורה היה נשבע ונפטר, לכך תקנו חכמים משום כדי חייהם דשכירים שאליהם ישאו את נפשם, שהם ישבעו בנקיטת חפץ שלא נתן להם ויטלו, כי הם זכורים יותר שאינם טרודים. וכיון שהוצרכו חז"ל לתקן תקנה זו בבעל הבית שיש לו שכירים הרבה לא פלוג רבנן בין פועל אחד לפועלים הרבה, ותקנו שאפילו אין כאן אלא פועל אחד ואין הבעל הבית טרוד אפילו הכי יהא השכיר נשבע בנקיטת חפץ ונוטל. ואפילו לא היה שכרו אלא פרוטה ובעל הבית אומר נתתיה, נשבע השכיר בנקיטת חפץ של תורה ונוטל. לבוש שם והסמ"ע ב כתב דע שהרמב"ם [פ"ג מטוען ה"ז] כתב והטור [סעיף ג'] הסכים עמו דגם בשכיר אינו נשבע ונוטל כי אם כשהכפירה היא שתי מעין כסף, וכדין שאר שבועות שכתבו הטור והמחבר בריש סימן פ"ה, והמחבר

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ודוקא בו ביום שהוא זמן הפרעון של השכיר מן התורה, שכיר יום כדינו ושכיר לילה כדינו עשו תקנה זו, אבל לאחר שעבר זמנו חזר דינו להיות כשאר תובע⁵.

ב. אבל הנא שזכר מהימן בשבועה

כבר התבאר לעיל דף קב: שזוכר הטוען ששילם דמי השכירות והמשכיר אומר לא קיבלתי אם תובעו⁶ המשכיר לאחר שכלה הזמן או אפילו בו ביום שנשלם הזמן, על המשכיר להביא ראיה, ואם לא יביא ראיה ישבע השוכר היסת שפרעו ויפטר⁷.

ג. האי מאן דאוגר ליה ביתא לחבריה לעשר שנין וכתב ליה שטרא ואמר ליה נקיטת חמש שנין מהימן

קרקע לעולם⁸ בחזקת בעליה עומדת, לפיכך המשכיר בית לחבירו בשטר לעשר שנים ולא כתוב בו זמן כתיבת השטר⁹, ואימתו התחילו אותן העשר שנים, והשוכר אומר עדיין לא עבר מזמן השטר אלא שנה אחת, או עדיין

פסק כהראב"ד [שם] וכרבותיו של הרמב"ם דס"ל דשכיר נשבע אפילו על כפירת פרוטה ונוטל מטעם שהשכיר אליו הוא נושא את נפשו, א"כ מה יעשה השכיר שהשכיר עצמו בפרוטה, וכי ילך לו בפחי נפש. והש"ך השיג על המחבר במ"ש אפילו ה' שכרו פרוט' כו' נשבע השכיר והאריך בזה ומסיק דבהנשבעין ונוטלין צריך שיכפור הנתבע בשתי מעין דכיון דכמה רבנותא מסכימים לדעת הרמב"ם שס"ל כן הכי נקטינן ובפרט דהוי קולא לנתבע עכ"ל

⁵ בלבוש כתב הטעם שכיון שעבר זמנו על ידי סבה מה שוב אינו טרוד בתשלומי פועליו. ועיין סמ"ע שהקשה ולפי דבריו, אם הבעל הבית אמר אחר זמנו שפרעו תוך זמנו, לא היה נאמן הבעל הבית כיון שאז היה טרוד, וזה אינו כדאיתא בגמרא [ב"מ ק"ג ע"א]. אלא הטעם, דחזקה היא דאין הפועל משהה שכירתו לאחר זמנו, אם לא שתבעו בזמנו ולא נתנו לו, וכמו שמבאר ואזיל. ולא כעיר שושן [סעיף ג'] שכתב ז"ל, שבתוך זמנו הבעל הבית טרוד בתשלומי פועליו ולקיים מצות ביומו תתן שכרו, אבל לאחר זמנו אינו טרוד בפועליו. ועיין דרישה.

⁶ שו"ע ונו"כ שיז א

⁷ , ואף על גב דקיימא לן [סי' עח סעיף א] חזקה שאין אדם פורע תוך זמנו וכבר אמרנו שמן התורה אינו חייב לשלם עד למחרת תשלום הזמן, היינו כשתובעו בבית דין שאין הבית דין מחייבין אותו לשלם עד למחרת תשלום זמנו, אבל קים לחז"ל [ב"מ קג ע"א] דביום דמשלם הזמן דרך העולם שאינם חושבין אותו לתוך זמנו ודרכם לשלם בו ביום, לפיכך אם יטעון השוכר שפרע ביום האחרון נשבע היסת ונפטר.

⁸ שו"ע ונו"כ שם ב

⁹ סמ"ע שם ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרך היומי

מסכת בבא מציעא

לא כלו כל העשר שנים והמשכיר אומר כבר עברו ושלמו שני השכירות וכבר שכנת בו כל העשר שנים, הרי המשכיר הוא מוחזק בקרקע ועל השוכר להביא ראיה, ואם לא הביא ראיה ישבע המשכיר היסת ויוציאנו, והוא הדין בכל טענות שביניהם המשכיר הוא מוחזק.

אולם יש אומרים שאם הוא לאחר זמן השכירות שיכול השוכר לומר פרעתני, או אם הוא באופן שיכול לומר לא שכרתי בית זה מעולם ונפלו טענות בין המשכיר והשוכר, אף על פי שהקרקע בחזקת בעליה עומדת, נאמן השוכר במיגו שפרעתני, או במיגו שלא שכרתי מעולם¹⁰.

ד. שואל אדם בטובו לעולם ... והוא דקני מיניה ... ומתדר

ליה קתיה

השואל מחבירו ולא קבעו זמן השאלה, יכול השואל להשתמש בדבר המושאל כל זמן שירצה כל זמן שלא תבעו המשאיל¹¹, וכן יכול המשאיל לתבוע החזרת התפץ בכל עת שירצה.

אולם השואל¹² כלי מחבירו להשתמש בו ואמר לו השאילני כלי פלוני בטובתך, משמעות לשון זה הוא כאילו אמר השאילני אבל אין אתה משאיל לי דבר זה כדרך כל המשאילין שמקפידין על זמן השאלה, אלא כפי טובת לבך ונדבותך שאינך מקפיד על הזמן ואף על פי שיאריך, והשאילו כן על דבריו, אם קנו מיד המשאיל על זה הרי השואל משתמש בו לעולם, וחייב באונסיו¹³, דהא בלא זמן השאילו לו, ודוקא בשואל שמכיר להמשאיל שהוא איש טוב ואינו רגיל להקפיד על הזמן והוא משאיל לו סתם על פי דברו אליו

¹⁰ וה"ה תוך הזמן אם יש לו מיגו כגון שהשוכר אומר עדיין לא עבר מזמן השטר רק ג' שנים דנאמן במיגו דלקוח הוא בידי וכ"כ הנ"י פרק המקבל בשם הר"ן בהד"ו וכ"כ בעל העיטור ומ"ש הרמ"א לאחר זמן היינו משום דמיירי שהמשכיר בא להוציא מעות מן השוכר והשוכר מחזיר לו קרקע וזה לא שייך רק לאחר הזמן.

ש"ך שם ו

¹¹ נה"מ (סימן שמא סק"א) וממילא חייב גם באונסין.

¹² שו"ע ונו"כ שמא ו

¹³ עיין ביאורים [סקי"א] דאם נאנס אינו משלם לו רק שיווי השברים. וכן אם שאל הפץ מחבירו ופירש שלא ישתמש בו [רק] אחר איזה ימים, אין המשאיל יכול לחזור וליטלו קודם שצריך השואל להשתמש עם הכלי. וכן כל שואל המשלם אחר שנאנס מנכה דמי שיווי הזמן מה שהיה שאול אצלו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרך היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

בן¹⁴, וכוונתו עד שיתבטל הכלי מלעשות מלאכתו ואז יחזיר לו שבריו או שיריו¹⁵, ואין השואל רשאי להחזיר ולתקן את הכלי¹⁶ או לעשותו פעם אחרת לעשות בו עוד מלאכה, דמסתמא לא השאילו לו אלא כל זמן שבלי זה קיים.

יש אומרים¹⁷ שהאומר לחבירו השאילני כלי זה בטובו וקנה מידו על זה, הרי שאול הוא לו לעולם, דבטובו משמע כל זמן שהוא טוב, ואפילו החזירו למשאיל חוזר ונוטלו ממנו כשיצטרך לו, דהא הקנה לו הכלי כל זמן שהוא טוב. ודוקא שקנו מן המשאיל בקנין אז חוזר ונוטלו ממנו, אבל אם לא קנו מן המשאיל בקנין מכי אהדריה פעם ראשונה למשאיל כלתה לה קנייה דמשיכה ראשונה ושוב אינו נוטלו ממנו כשהחזירו, וכן אם נשבר מחזיר לו שבריו ואינו יכול לתקנו לעשות בו עוד מלאכה, שלא השאילו לו אלא כל זמן שהוא בטובו וראוי למלאכה ולא במתנה נתנה לו.

ה. האי מאן דאמר ליה לחבריה אושלן מרא למירפק ביה האי פרדיסא רפיק ביה ההוא פרדיסא פרדיסא רפיק ביה כל פרדיסא דבעי פרדיסי רפיק ואזיל כל פרדיסי דאית ליה ומהדר ליה קתיה

¹⁴ סמ"ע שם טו

¹⁵ שבריו הוא כפשוטו כשנשבר הכלי לחתיכות, ושיריו פירושו דלא נשבר אלא נתמעך ונתמעט גוף הכלי מרוב תשמישו עד שנשאר בו מעט מהרבה. סמ"ע שם טז

¹⁶ ומשמע דוקא בשואל בטובו, דהיינו כל זמן שהכלי ראוי למלאכה, ולכן כשנשבר כלתה שאלתו ואינו יכול לתקנו ולהמשיך בשאלה, אבל השואל כלי סתם, לכאורה נראה שאם נתקלקל יכול השואל לתקנו ולהשתמש בו עוד, אפילו כשלא קבע לו זמן לשאלה, מיהו כשנשבר מחמת מלאכה באופן שהשואל פטור, יש לעיין אם יכול לתבוע דמי התיקון מן המשאיל, ואם השאילו לזמן נראה שדינו כיורד ברשות וצריך לשלם, אבל כשלא קבע לו זמן, אפשר דכיון שעשה לצורך עצמו כדי לחזור ולהשתמש בו, אין בו דין יורד לשדה חבירו, כיון שעשה לצורך עצמו, וכמ"ש הרא"ש והובא ברמ"א (סימן שעה סעיף ז), פתחי חושן חלק ג פרק ט הערה ז.

¹⁷ רמ"א שם מהמור בשם הרא"ש

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אסור השואל לשנות¹⁸ בחפץ השואל שלא למלאכה שלשמה שאלו¹⁹, ואם שינה ועשה בו מלאכה אחרת, אפילו קלה ממנה, או שינה מדרך ההשתמשות המקובלת, ונתקלקל בשעת מלאכה, כל שאפשר לתלות, אפילו בצד רחוק שמחמת השנוי נתקלקל חייב, אלא אם כן הוכח בבירור גמור שגם בלא השנוי היה מתקלקל, ויש אומרים²⁰ ששואל ששינה חייב בכל אופן.

השאלו קרדום²¹ לעדור בו פרדס זה אינו רשאי לעדור בו פרדס אחר אפילו באותו גודל, שאל לעדור פרדס סתם, עודר בו פרדס אחד שירצה, אפילו אינו שלו²², שאל לעדור בו פרדסים, עודר בו כל פרדסים שיש לו, אבל לא של אחרים²³, ודוקא באותה שנה אבל לא בשנה אחרת.

ו. האי מאן דאמר ליה לחבריה אושלן האי גרגותא ונפלה

לא בני לה גרגותא ונפלה בני לה בי גרגותא כרי ואזיל

כמה גרגותי בארעיה עד דמתרמי ליה וצריך למיקני

מיניה

¹⁸ שו"ע ונו"כ שמ א

¹⁹ מלשון השו"ע (סימן שמ סעיף א) משמע שעיקר הטעם שאין לשנות לאו משום איסור הוא אלא שגורם יותר חיובים, וכמו שיתבאר, ולפי"ז אם רוצה לשנות ולהתחייב יותר, הרשות בידו (אם הכלי מיועד לכך), וקצת צ"ע כיון שלא השאלו אלא למלאכה זו, הרי הוא במלאכה אחרת כשואל שלא מדעת, ויש בו איסור גזילה, אפילו אם ירצה להתחייב באחריות, ומדברי הט"ז משמע שאפילו מוחה המשאל הרשות בידו לשנות, וצ"ע מנא ליה, וגם מדבריו בסעיף ז משמע שיש איסור לשנות, וכדין אין השואל רשאי להשאל שמדברי הפוסקים משמע שעיקר הטעם הוא משום אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר, ובשואל המשנה לעצמו לא שייך טעם זה, וצריך לומר שכיון שהשאל לו הכלי הרי סילק המשאל עצמו מחפץ זה לזמן השאלה, וזכה השואל בכל הנאת החפץ, ונהי שחייב באחריות יותר משום שסוף סוף לא ע"ד כן השאלו, אבל בעצם זכות ההשתמשות אינו יכול למחות, וצ"ע. פתחי חושן שם טו

²⁰ ט"ז שם

²¹ שו"ע ונו"כ שמא ז

²² ומסתבר דאיירי כשלא אמר לו פרדס שלי.

²³ סמ"ע (שם ס"ק כא), ומשמע אפילו לא אמר לו פרדסים שלו, עיין שם. ועי' כנה"ג שהאריך בזה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

האומר לחבירו²⁴ השאילני שוקת זה ונפל, אינו יכול לחזור ולבנותו להשקות ממנו עוד שהרי זה קאמר,

אמר לו סתם השאילני שוקת ונפל, חוזר ובונה עד שישקה כל שדותיו²⁵.

אמר לו השאילני מקום שוקת הרי זה בונה בכל מקום שירצה בקרקעות של המשאיל, ויש חולקים²⁶ ואינו בונה סכל מקום אלא חופר זה אחר זה בכל מקום עד שימצא בא' מים שיספיק לו לדבר שהשאילו עבורו, ובונה מקום השוקת שיספיק לו להשקות ממנה כל שדותיו או כל בהמותיו לפי מה שהתנה עם המשאיל, וכל זה ג"כ דווקא שלקח ממנו בקנין על זה, אבל בלא קנין אינו בונה שיכול לחזור בו.

ז. המשכיר בית לחבירו ונפל חייב להעמיד לו בית ... ולא יוסיף עליהם אלא מדעת שניהם ... אי דאמר ליה בית זה נפל אזל ליה ... דאמר ליה בית סתם

כבר התבאר לעיל דף קא: שהמשכיר בית²⁷ לחבירו בין משכיר לו בית זה או בית סתם חייב להעמידו לפניו שיהא ראוי לדירה²⁸, ולתקן כל דבר שהוא

²⁴ שו"ע ונו"כ שם ה

²⁵ עיין נתה"מ ביאורים [סקט"ו] דמ"מ א"י לכוף להמשאיל ליתן לו שוקת אחר [או] לחזור ולבנות, רק השואל בעצמו יכול לבנות ולהשתמש בו. ואחר כלות ימי השאלה מחויב המשאיל ליתן לו הוצאת דמי הבנין כשצריך להשוקת.

²⁶ לא נזכר בשום מקום דהכרירה ביד השואל לחפור באיזה מקום שירצה, ואדרבה קי"ל דיד בעל השטר על התחתונה בין בלוקח בין במקבלי מתנה. לכן נראה דגם דעת הטור [סעיף י"ב] והמחבר במה שכתבו ובונה בכל מקום שירצה, ר"ל חופר זה אחר זה בכל מקום עד שימצא בא' מים שיספיק לו לדבר שהשאילו עבורו. סמ"ע שם כב

²⁷ שו"ע ונו"כ שיד א

²⁸ (וכ"ש כשהיה הבית נפול בשעה שהשכיר לו שהיב לבנותו (רמ"א סימן שיב סעיף יז), ומשמע אפילו בבית זה, אלא שצ"ע דממ"נ אם נפול ממש הוא ה"ז בכלל דבר שלבל"ע ואיך חלה השכירות, ואם אינו נפול ממש אלא שצריך תיקונים, מה כ"ש הוא שכתב הנ"י שלמד מהא דחייב להעמיד לו דלתות וכו', וע"פ דברי הנה"מ שבכל שכירות יש חובת הגוף להעמיד לו הדבר המושכר ניהא יותר. פתחי חושן שם פרק ו הערה ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטלי 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

מעשה אומן²⁹, והוא עיקר ישיבת הבתים והחצרות³⁰, אבל דברים שאינם מעשי אומן צריך השוכר לעשות³¹, ואין השוכר ולא המשכיר רשאים לשנות צורת הבית המושכר שלא מדעת שניהם³².

²⁹ ומפרט שם, להעמיד לו דלתות, ולפתוח חלונות שנתקלקלו (כתב הסמ"ע (סק"א) אפילו יש לו אורה הרבה, אם יש בו חלונות שנסתמו ולא נפרצו פצימיהן צריך לפתחן), ולחזק את התקרה (אם התליעו הנסרים המונחים על הקורות שבתקרה. ומסתבר שצריך גם לתקן הגג שלא ידלפו מים ולא ירטיבו), ולסמוך את הקורה שנשברה, ולעשות נגר (שנועלים בו הדלת מבפנים) ומנעול (שנועלים בו מבחוץ), וכן אם נפחתה המעזיבה והתקרה, וכל זה מדברי הגמרא (ב"מ דף קא ע"ב), ונראה דה"ה כל דבר שצריך לעשות שלא יזיק לשכנו צריך המשכיר לעשות.

³⁰ שו"ע שם מלשון הרמב"ם, ופשוט שבכלל זה כל דבר המעכב מלדור כדרך דירת בני אדם. וכתב בערוה"ש שדברים שאין דרך רוב בע"ב לעשות כי אם העשירים אינו חייב לעשות אם לא התנו בפירוש (ומשמע אפילו יודע שהשוכר הוא עשיר), ועוד כתב שהמנהג במדינתנו לעשות חלונות כפולים בימי החורף ולתקן תנור בית החורף, וכן להטיח הכתלים מבחוץ ולשפוך עפר סמוך לכתלים שלא יכנס הקור לבית, ואם נתקלקלו מתקנם המשכיר, אם לא היה בפשיעת השוכר או אחד מבני ביתו, שאז אין המשכיר חייב לתקן, ובסעיף ה כתב עוד שהמנהג להעמיד סולם כדי לעלות לגג לנקות הארובה והמשכיר עושה אותו.

³¹ רמ"א שם סעיף ב, ופירש בש"מ (ב"מ דף קא ע"ב) בשם הרמ"ך דהיינו דברים שאדם רגיל לעשות בעצמו בביתו, ואפילו שכר פועלים לכך, כיון שיכול ודרך לעשות בעצמו אין המשכיר חייב, וכן משמע בגמרא לענין מזוזה דאפשר בנזבתא דקניא, ולכן אפילו הוציא הוצאות לקדוח חור להניח המזוזה פטור המשכיר. ובשו"ע (שם סעיף ב) כתב, וכן אם רצה לעשות סולם או מרוב או להטיח גג, ה"ו עושה (השוכר) משל עצמו, ומשמע מדברי הפוסקים דהם מעשי הדיוט וכתב הסמ"ע דהך סולם היינו לעלות לגג, אבל סולם לעליה צריך המשכיר לתקן, ועי' לעיל (הערה ד) בשם הערוה"ש, וברור שבכל אלה הולכים לפי הזמן והמקום.

³² עי' שו"ע (סימן ריב סעיף ו) ומה הפרש יש וכו', והשוכר אינו כן, וכתב הסמ"ע (שם) שהשוכר בית צריך להחזירה כמו שקיבלה, ובשו"ת רשד"ם (חו"מ סימן רפב) כתב שאין לשוכר רשות לשנות בבית המושכר, לא לבנות ולא לנתון מפני שגורם נזק לבית וגם לשאר השכנים, ונראה פשוט שאין המשכיר יכול לעכב מלתקוע מסמר או יתד לשימוש רגיל, ולא אמרו שכירות ליומיה ממכר אלא לענין שלא יוכל להוציא ולמכור או להקדיש, והביא מ"ש הרמב"ם (מובא בשו"ע סימן שיב סעיף יז) גבי נפל הבית, לפיכך אם היה קטן לא יעשנו גדול וכו' ולא יפחות מן החלונות שהיו בו ולא יוסיף עליהם אלא מדעת שניהם, וכ"ש כשלא נפל שכל אחד יכול לעכב על השני שלא לשנות, וק"ו כשיש חשש נזק מהשנוי, ובעין זה כתב בסימן רצב ודן שם בשוכר שהרס חלק מהכותל שחייב לשלם מה שהרס (עיי' שם בחקירה הג' בענין חיוב תשלומים על כל הכותל שנגרם ע"י הריסת חלק, ועי' עוד בפת"ח [ח"ו] דיני נזיקין פרק ג סעיף יג), וחייב השוכר לפרוע דמי השכירות עד שיחזור ויבנה הכותל, ועוד שמוען המשכיר שאינו יכול להשכירו כשהמחיצה אינה קיימת (וכתב עוד במה שמוען השוכר ששלח להודיע שאינו רוצה להמשיך בשכירות, כיון שאח"כ חזר ונכנס לבית, שע"ד שכירות ראשונה נכנס). ומה שנהוג בזמננו שהשוכר מכניס שיפוצים בבית המושכר, נראה שלכתחלה ודאי שהמשכיר יכול לעכב, ובסתמא אם השיפוצים אינם שנויים בגוף הדירה, כגון בגודל החדרים והחלונות ופתחים וכיוצא בזה, וגם אינו גורם שום צד נזק לדירה או לשכנים, מסתמא אין הבעלים מקפיד. פתחי חושן חלק ד פרק ד הערה מו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

נפל הבית באמצע זמן השכירות³³, או שנשרף באונס³⁴, אם אמר לו בשעת שכירות בית זה אני משכיר לך, אין המשכיר חייב לבנותו מחדש ולהעמידו לפני השוכר, שבית זה השכיר לו ואיננו, ואין השוכר יכול לומר אבננו משלי ואדור בו³⁵, אם המשכיר אינו מתרצה לכך, ואפילו חזר המשכיר ובנאו אינו חייב להעמידו לרשות השוכר³⁶, ואף אם יש בדמי העצים והאבנים כדי לשכור בית אחר לגמור שכירותו, דעת רוב הראשונים שאינם משועבדים לשוכר לגמור שכירותו.

השכיר לו בית סתם ונפל³⁷, חייב המשכיר לבנותו, או להעמיד לו בית אחר לדור בו עד סוף זמן השכירות.

יש אומרים³⁸ שאינו חייב בכך רק כשהיה לו בית אחר בשעת קנין השכירות, אבל אם לא היה לו, אינו חייב לקנות או לבנות לו בית אחר, ומ"מ כל דמי השכירות של בית זה משועבדים לשוכר להעמיד לו בית ולדור בו עד סוף זמן השכירות.

³³ נראה פשוט שכל מה שנאמר בענין חיוב המשכיר אינו אלא במשכיר לזמן קצוב, אבל שלא לזמן קצוב פשוט שאין המשכיר חייב לבנות או להעמיד לו בית אחר, ואף לא לתקן הבית, ואפילו לשיעור ההודעה, דמיד כשנפל נתבטלה השכירות ואין לו עליו כלום. פתחי חושן שם פרקו הערה יא

³⁴ רמ"א שם

³⁵ רמ"א שם, וכתב המבי"ט (ח"ב סימן קכא) שאפילו לשמוח פירות אין לשוכר זכות, דכיון שנפל נתבטלה השכירות, ובש"מ בשם הרמ"ך כתב שיכול השוכר לתקנו על חשבונו ולדור בו עד סוף הזמן שהשכיר לו, וכ"כ בשו"ת רדב"ז (ח"ג סימן תרכג), ומ"מ נראה שדינו כדורד ברשות שידו על העליונה לכשיצא. ובשו"ת חקרי לב (ח"מ ח"ב סימן סז) מפקפק בעיקר הלכה זו, דאפשר דלא קאמר הב"י אלא שאם רוצה השוכר לבנותו אין שומעין לו, דכיון שהמשכיר אינו חייב לבנותו הו"ל לענין זה כקרקע שאינו שלו, אבל אם רוצה השוכר להשתמש בקרקע הרב הרשות בידו, ואף אם המשכיר ירצה לבנות יכול השוכר למחות בידו, דשכירות ליומיה ממכר הוא, וגם במה שהוכיח המבי"ט מ"מ"ש בנמרא אודא ליה אפשר שלא אמרו אלא שאין המשכיר חייב לבנותו או להעמיד לו בית אחר, אבל אם השוכר רוצה בקרקע חרב ולשלם השכירות הרשות בידו, ומסתבר יותר כדברי הרמ"ך.

³⁶ דכיון שנפל הבית שהשכיר לו, בית זה שחזר ובנה אינו הבית שהשכיר לו, וכתב בשו"ת משיב דבר (ח"ג סימן א) שאפילו חזר ובנאו מאותן עצים ואבנים, ולא דמי למ"ש התוס' (סוכה דף כז ע"ב ד"ה מהו) גבי סוכה שנפלה, עיין שם. ועי' שו"ת שו"מ (מהדו"ג ח"א סימן פג) שכתב שאם נתרצה השוכר שיחזור ויבנה ויתן לו לדור בו, אין המשכיר יכול לחזור, וגם אינו יכול לתת לו בית במקום אחר, ואם חזר בו השוכר אינו יכול לתבוע החזרת השכר, עיין שם (ומשמע שאם לא נתן אינו חייב ליתן, וצ"ע).

³⁷ שו"ע ונו"כ שם

³⁸ כתב הטור בשם הרמ"ה, הא דצריך להעמיד לו בית אחר כי אמר בית סתם, לאו למימר שיכופו אותו לבנות או לשכור לו בית אחר, דאע"ג דקנו מיניה שישכור לו או לבנות לו, לא היה בעולם ולא חל הקנין, אלא להכי קאמר שחייב להעמיד לו בית שאם קיבל כל השכירות חייב להחזירו לו עד שיתן לו בית, ואפילו נפל בהצי הזמן, שאינו מוצא לשכור אלא בכל השכר שנתן לו, צריך להחזיר לו כל השכר או ליתן לו בית. מיהו אם היה למשכיר בית אחר שלא היה משועבד בשעת שכירות לאדם אחר, חל עליו הקנין, דבית סתם אמר לו וצריך

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

כשאמרו חייב להעמיד לו בית אחר³⁹, אין צריך שיהא כמדת ארכו ורחבו של הבית שנפל, ובלבד שיהא עליו שם בית, ויש אומרים⁴⁰ שאם כבר נכנס לדור בבית ואח"כ נפל, אינו יכול לתת לו בית קטן מזה שנפל.

אמר לו בשעת⁴¹ שכירות בית כזה אני משכיר לך, חייב להעמיד לו בית כמדת ארכו ורחבו וכצורתו של הבית שהראה לו, אבל אינו צריך להיות נאה בבנינו ובקישוטו כזה שהראה לו⁴².

השוכר שביטח את הבית על חשבונו, שלא בציווי המשכיר, ונפל או נשרף, נראה דעת רוב הפוסקים⁴³ שהפיצוי שמקבל מחברת הביטוח שייך לו ולא למשכיר, ויש אומרים שחולקים ביניהם.

ליתנו לו, וכתב הבי"ש שדברי הרמ"ה דברי טעם הם לכאורה, אלא שיש להשיב, דכשהחזיק בבית על התנאי הנזכר נשתעבד לו אותו הבית לקיים התנאי עד כדי דמי אותו הבית, ואפילו לא קנו מידו. וגם במ"ש הטור בשיטת הרא"ש שכיון שקנו מיניה נשתעבדו כל נכסיו וכו', כתב הבי"ש שהמחזיק בבית על התנאי הוא חייב לקיים התנאי עד כנגד דמי אותו הבית, אלא שהקנין מועיל אף ביותר מדמי הבית הראשון, והקשו הבי"ח והדרישה לדעת הרמ"ה, למה ליה הטעם משום דהוי דבר שלא בא לעולם, תיפוק ליה דהוה קנין דברים, ובסימן קנו כתב הטור בשם הרמ"ה שהעושה קנין לבנות הו"ל קנין דברים ואינו קונה. ותיירץ הבי"ח דכאן גרע כיון שהקנין אינו אלא לכשיפול, ולכן כתב דהוי דשלב"ל, ואפ"ה ס"ל להרא"ש דמהני משום שהשעבוד על כל נכסיו (ולדבריו אם לא היו לו נכסים בשעת קנין לא יועיל), והדרישה תירץ דאפילו שעבד גופו והתחייב ליתן לו, דבכה"ג אינו קנין דברים, מ"מ אינו מועיל כאן משום דהוה דשלב"ל. ומ"מ צריך לומר דכאן לא איירי שהתחייב ממש, דא"כ מועיל אפילו בדבר שלב"ל, וכמ"ש בסמ"ע ובעמ"ס מקומות (עי' פרק ז).

³⁹ שו"ע ונו"כ שם יז וכתב הנ"י (ב"מ דף ס ע"א מדפי הרי"ף) דהיינו שיהא בו ד' על ד' אמות, אף על פי שהבית שנפל היה גדול יותר.

⁴⁰ סמ"ע שם בשם הנ"י. וכתב הנ"י שמדברי הרמב"ם נראה שאפילו כבר נכנס לדור יכול לתת לו בית קטן, אבל הריטב"א כתב שאע"פ שמתחלה אמר לו בית סתם, כיון שנתן לו בית גדול, זכה בשכירות בית כזה, ואינו יכול לתת לו בית קטן מזה. אבל קודם שנכנס לדור, בבית סתם פשוט שיכול לתת לו איזה בית שירצה.

⁴¹ שו"ע ונו"כ שם

⁴² וכתב הסמ"ע בשם הנ"י שגם אינו צריך להיות סמוך לנהר או למרחץ או לשוק כמו שהיה הבית הקודם שנפל. וכתב בערוה"ש שאם היה הבית שנפל גדול לא יתן לו קטן, קטן לא יתן לו גדול, היה חדר אחד לא יתן לו שנים, שנים לא יתן לו אחד, וכן לא יפחות בחלונות ופתחים מכפי שהיה בראשון, ובעין מ"ש בשו"ע לענין כשחוזר ובונה, שבכל שנוי צריך דעת שניהם.

⁴³ שאלה זו נידונה בספרי האחרונים בכמה צדדים, בין שוכר למשכיר, בין שותף לחבירו, וגם באדם דעלמא שביטח רכוש חבירו שלא בידיעתו, בשו"ת שואל ומשיב (מהדו"ב ח"ג סימן קכה) דן שלכאורה שייך לשוכר הפיצוי שיקבל מחברת הבטוח, ואף על פי שהבטיח המשכיר שיתן לו את מה ששילם בדמי הביטוח, כל זמן שלא נתן לו לא זכה בבטוח, ושוב כתב לצדד לזכות המשכיר בפיצוי, משום שמעיקר הדין אינו יכול לתבוע מהמשכיר שיחזיר לו דמי הבטוח, שאינו אלא כמבריה ארי מנכסי חבירו, וא"כ כשהסכים המשכיר לשלם לו יש לומר שבההיא הנאה שהסכים, וגם השוכר נהנה שדר בבית מבוטח נתרצה להקנות לו מה שיקבל מחברת הבטוח, אלא שחזר השו"מ ודן כמה נקנה לו זכות הפיצוי, ואם היה כתב הבטוח נכתב על שם המוציא, אפשר שזכה במסירת הכתב, אבל אם נכתב ע"ש השוכר, כמה זכה, ומכאן ספק העלה השו"מ שיש לפשר ביניהם, והיוצא מדברי השו"מ שאם אפשר לבטח נכס שאינו שלו, שייך כל הפיצוי למשלם דמי הבטוח, ואם אי אפשר חולקים ביניהם כדן שליח, ועיי' שו"ת בית יצחק (ח"מ סימן נה אות ה) שהביא דברי השו"מ וכתב שיפה פסק,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ולענין דמי השכירות כשנפל הבית⁴⁴, יש אומרים⁴⁵ שאינו משלם רק עד שעה שנפל, ויש אומרים⁴⁶ שחייב לשלם כל שכרו עד סוף זמן השכירות, ויש אומרים⁴⁷ שאם הקדים לו שכרו לכו"ע אין המשכיר חייב להחזיר לו.

ואין צריך לומר⁴⁸ שאין המשכיר רשאי לסתור הבית המושכר תוך זמן השכירות. ואם עבר וסתרו, אפילו לא השכיר לו רק בית זה, חייב להעמיד לו בית אחר, וצריך לחזור ולבנותו, או ישכור לו בית אחר כזה, ואפילו השכיר לו בית זה, וכן אם מכרו או השכירו לעכו"ם או לאנס שהוציא השוכר מביתו, חייב להעמיד לו בית אחר⁴⁹.

וגם באור שמח (פ"ה משכירות) הביא דברי השו"מ ופסק חכמי בראד, ועי' עוד בשו"ת מנחת יצחק (ח"ב סימן עו) שדן בפשרת חכמי בראד ובדברי האור שמח בדרכים אחרות. ובשו"ת מהר"ש ענגיל (ח"ו סימן קג) כתב עוד סברא לזכות השוכר ששילם דמי הבטוח, שאינו כי אם התחייבות לפצות במקרה של נזק, תמורת דמי הבטוח שמשלמים, ואיזה זכות יש למשכיר בזה, ובעין סברא זו כתב בשו"ת תשורת ש"י (סימן קו), וכן נראה דעת שו"ת אבני צדק (ח"מ סימן ז). ובשו"ת מהרי"א הלוי (ח"ב סימן עו), ועי' בדבריו בסימן קכו (שם) דן בשוכר שביקש מהמשכיר שיבטח את הבית וסירב המשכיר, ושילם השוכר מכיסו ורשם הבטוח על שמו, והעלה שהפיצוי שייך לשוכר, ועיין עוד באריכות בפתחי הושן חלק ד פרק ו הערה מד

⁴⁴ והיינו בבית זה, אבל בבית סתם שחייב להעמיד לו ולא העמיד לו, כתב במנחת פתים בשם הרמ"ך שאף אם כבר נתן לו השכירות חייב להחזיר לו (והוכיח כסברת המשל"מ גבי בהמה שבמקום שחייב להעמיד לו בהמה אחרת ולא העמיד צריך להחזיר לו השכר, ודלא כהנה"מ (סימן שי סק"ו) שדעת הפוסקים דלא כהמשל"מ, עי' פרק ג (הערה כב)), ואם באו עכו"ם והוציאו את השוכר מביתו, עי' להלן (הערה כו ד"ה ובשו"ת מבי"ט) מדברי המבי"ט והמהנ"א.

⁴⁵ שו"ע שם כדעת הרא"ש, וכן נראה מדברי הר"מ פדואה (סימן לט), ומשמע שאף מוציאין מיד המוחזק, וכן משמע במבי"ט (ח"א סימן מ), וכן פסק בערוה"ש, ועי' להלן בטעם הדבר, והחזו"א (ב"ק סימן כג סק"י) כתב דאע"ג דשכירות ליומיה ממכר הוא, אפשר דהוי כאילו לא היה הבית עומד להיות קיים רק עד שעת נפילה, ונמצא שמכר לו דבר שאינו עי' קובץ הפוסקים (סימן כא – עמוד פד) בשם שו"ת אהל יצחק בדין מי שהתנה שאפילו ישרף הבית ישלם לו השכירות, ועתה נשרפה כל העיר אם זה בגדר אונס דלא שכיח ואדעתא דהכי לא קיבל עליו.

⁴⁶ תשובות מיימוני (לספר משפטים סימן כו), והביאו הסמ"ע בס"ק לד, ומגיה בדברי הרמ"א שסובר כן, וכן בש"מ בשם הריטב"א כתב שחייב לשלם כל השכר, ובשם הרמב"ן כתב שאינו משלם רק עבור מה שדר בו, וכתב בשו"ת ראנ"ה (סימן ה) דכיון דתליא בפלונתא אין מוציאין מיד המוחזק. ובמהנ"א (ה' שכירות סימן ג) נראה דפשיטא ליה שצריך להחזיר שכרו, ועי' להלן מדבריו באם השאיל השוכר את הבית לאחר.

⁴⁷ עיין פתחי הושן שם הערה כב באריכות

⁴⁸ שו"ע ונו"כ שיב ז

⁴⁹ שו"ע סימן שיב סעיף ב, וכן כל כיוצא בזה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

הדרן עלך השואל

פרק תשיעי המקבל שדה מחבירו

א. המקבל שדה מחבירו מקום שנהגו לקצור יקצור לעקור יעקור לחרוש אחריו יחרוש הכל כמנהג המדינה

השוכר שדה או כרם לעבדה ולאכול פירותיה⁵⁰, ונותן לבעלים שכר קצוב במעות או בפירות, דינם שוה⁵¹, אלא שהשוכר בדמים נקרא שוכר והשוכר בפירות נקרא חוכר⁵², ואם התנו ביניהם שיתן לבעל הקרקע חלק מסוים ממה שיגדל בשדה הוא הנקרא מקבל⁵³.

כל שהתנו⁵⁴ ביניהם על אופן עבודת השדה וחלוקת ההוצאות והפירות תנאם קיים, ואם לא התנו הולכים לפי מנהג המדינה. ואיזה מהם שבא לשנות חבירו מעכב עליו.

⁵⁰ הלכות אלו נתבארו בשו"ע (מסימן שכ עד סימן של), ורוב ההלכות אינם שכיחים בזמננו, שנשתנו סדרי עבודת שדה וכרם, ויש כמה הלכות שלכאורה יש בהם כדי ללמוד לדברים השכיחים בזמננו, כגון המקבל חנות או עסק באחד מדרכים אלו, שהם שכיחים יותר, וגם בזה יש לילך אחר המנהג אם יש בהם מנהג.

⁵¹ שו"ע ונו"כ שכ א

⁵² ומבואר בסימן שכג (סעיף א) שבחכירות חייב ליתן לו פירות אותה שדה, ואינו יכול, וגם אינו חייב, לקנות פירות מן השוק, ודוקא כשלא שינה, אבל אם שינה צריך לקנות לו פירות יפות מן השוק, וכן אם אין פירות כלל חייב לקנות פירות מן השוק.

⁵³ שו"ע ונו"כ שם ב

⁵⁴ שו"ע ונו"כ שם ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

לפיכך מקום שנהגו לקצור התבואה אינו רשאי לעקור עם השורש⁵⁵, לעקור אינו רשאי לקצור⁵⁶.

ובמקום שנהגו לחרוש אחר הקצירה פירוש שחורשין אחר הקצירה או אחר העקירה כדי להפך שרשים של עשבים הרעים שבו וימתו ולא יחזרו ויצמחו לכשתזרע⁵⁷, צריך הוא גם בן לחרוש.

ב. כשם שחולקין בתבואה כך חולקין בתבן ובקש כשם שחולקין ביין כך חולקין בזמורות ובקנים ושניהם מספקין את הקנים

כשחולקין המקבל⁵⁸ עם בעל השדה לפי הקבלנות בשליש או ברביע, כשם שחולקין בתבואה כך חולקין בתבן ובקש, שהרי התנה לתת לו כך וכך בכל מה שתוציא הארץ, וכן כשם שחולקין ביין כך חולקין בזמורות, אבל הקנים שמעמידין תחת הגפנים אם קנו אותן בשותפות הרי אלו חולקין בהם, ואם הם משל אחד מהם⁵⁹ הרי זה שקנה אותה הרי הם שלו, שהרי לא יצאו מקרקע זו, וכן כל כיוצא בזה.

דף קג:

ג. מקום שנהגו לקצור אינו רשאי לעקור לעקור אינו רשאי לקצור ושניהם מענבין זה על זה

⁵⁵ סמ"ע שם יא

⁵⁶ דפעמים ניהא להבע"ה שתשאר שורש התבואה בארץ להיותו במקום זבל לכשיזרע לשנה הבאה, ופעמים כשאין צריך לזבלה ניהא ליה שתתנקה השדה, ואז חפץ יותר שתיעקר ויעקר גם השרשים ויפנם משדה. וכן המקבל פעמים צריך קש ליתן לבהמותיו, ומשו"ה ניהא ליה לעקרה עם השורש, ופעמים חש על הטורה, כי טירחת העקירה היא טפי מהקצירה. והכלל שהמקבל והנותן לשניהן יש בגוף התבואה והקש שגדל בארץ לפי מנהג מקומן, ומשו"ה יכול כל אחד לומר ניהא לי בשרשי התבן או לא ניהא לי, לבוש וסמ"ע יב

⁵⁷ סמ"ע שם יג

⁵⁸ שו"ע ונו"כ שכו ב

⁵⁹ פירוש, דלפעמים נותן המקבל כל הצריך לאותו כרם והשדה, ופעמים הנותן, וכמ"ש בסמ"ע ש"ך [סעיף ג'] ע"ש. סמ"ע שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

כבר התבאר שעניני עבודת השדה הולכים לפי מנהג המדינה. ואיזה מהם שבא לשנות חבירו מעכב עליו⁶⁰.

ד. באתרא דלא מנכשי ואזל איהו ונכיש מהו דתימא אמר ליה האי דנכישנא אדעתא דלא כריבנא לה קא משמע לן דאיבעי ליה לפרושי ליה

אפילו במקום⁶¹ שאין מנכשין העשבים הרעים מפני שסומכין על החרישה שימותו בה, והוא ניכש אותם ועקר ממנה העשבים הרעים בעוד שהתבואה מחוברת, אינו יכול לומר ניכשתי אותם על דעת זה כדי שלא אצטרך לחרוש אחר הקצירה אלא צריך לחזור ולחרוש, מפני שבעל הקרקע יכול לומר שמא לאחר מכאן בעוד התבואה היתה קיימת בה חזרו וגדלו קצת מהן שכן דרכו לגדל וצריכין להמית על ידי חרישה.

ואם פירש בשעת הניכוש שעושה זה כדי שלא יחרוש ושמע בעל הקרקע ושתק, גלי דעתיה דניחא ליה ואין צריך לחרוש, ואם נהגו לנכש ולא לחרוש והמקבל אינו רוצה לנכש, אפילו אם יאמר שרוצה לחרוש אחר הקציר כדי לעקור העשבים אין שומעין לו, שבעל הקרקע יכול לומר ניכוש עדיפא לי שעוקר העשבים הרעים עם שרשם והוא טוב לי יותר ואיני חושש לשמא יגדלו אחרים אחר הניכוש.

ה. מקום שנהגו להשכיר אילנות על גבי קרקע משכירין מקום שאין נהגו להשכיר אין משכירין ... דכולי עלמא יהבי בתילתא ואזל איהו ויהביה בריבעא ... האי דטפאי לך אדעתא דיהבת לי באילנות קא משמע לן דאיבעי ליה לפרושי ליה

⁶⁰ שו"ע ונו"כ שכ ד

⁶¹ שו"ע ונו"כ ובסמ"ע שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אם נוהגין בעיר⁶² שהחוכר שדה סתם נוטל חלק באילנות שבין⁶³ יש לו חלק בהם, אפילו אם הוסיף בעל השדה לחלק החוכר, כגון שכל החוכרים נותנין לבעל השדה השליש מן התבואה שתוציא הארץ ובעל הבית זה חכרו לו שלא יתן לו אלא רביע מן התבואה, אינו יכול לומר לחוכר לכך הוספתי לך בחלקך כדי שלא תקח באילנות שהיה לו לפרש.

וכן אם נהגו שלא ליטול החוכר חלק באילנות אז הם של בעל השדה, אפילו אם הוסיף החוכר בחלק של בעל השדה אינו יכול לומר לבעל השדה לכך הוספתי לך כדי שתתן לי באילנות, שהיה לו לפרש, ומדלא פירש סתמא לא יתבין ליה אלא מחמת התבואה שהיא בעיניו טובה יותר, וכן לעיל החוכר היה טוב לבעל יותר מאחר.

ו. בוכרא וטפתא וארכבתא וקני דחיזרא דבעל הבית וחזרא גופיה דאריסא כללא דמילתא כל עיקר בלמא דבעל הבית נטירותא יתירתא דאריסא ואמר רב יוסף מרא זובילא ודזולא זזרנוקא דבעל הבית אריסא עביד בי יאורי

במקבל או בחוכר⁶⁴, כל דבר שהוא לצורך תיקון עבודת הקרקע או שאין השדה נשמר זולתו, בעל הקרקע חייב בו שהרי גוף הקרקע היא שלו, וכל דבר שהוא משום כדי להקל טורח עבודת הקרקע או שהוא משום שמירה יתירה, החוכר או המקבל חייב בו.

לפיכך הקורדום שחופרין בו הארץ והכלים שנושאים בהם העפר, והדלי והכד וכיוצא בהם שדולין בהם המים, וכל שכן הסייג שסביב השדה ואין השדה נשמר זולתו, והחפירה שסביב השדה על בעל הקרקע, וחפירת היאורים הקטנים שמקבצין בהם המים שיהיו מוכנים לו תמיד להשקות,

⁶² שו"ע ונו"כ שכ ה

⁶³ פירוש, באילנות הגדילין באותו השדה, ואין להמקבל בהן טירחא כמו שיש לו בתבואות השדה, משו"ה תולה גידולי האילנות בהמנהג אם נהגו כך המקבלים ליטול גם מהם חלק כמו בתבואות השדה שקיבלו. סמ"ע שם יז

⁶⁴ שו"ע ונו"כ שם ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

אינם עשויים אלא להקל העבודה והטורח⁶⁵. וכל שמירה יתירה על החוכר או המקבל מטעם הזה, שאינו עושה אלא כדי להקל מעליו שלא יצטרך לשמור כלל, אבל בשוכר אין לבעל השדה עסק בצרכי השדה כלל דשכירות בדמים ממכר הוא. ויש אומרים⁶⁶ דחוכר דינו כשוכר דכיון שהוא נותן דבר קצוב בכל שנה פירות כך וכך הן יוציא השדה פירות רב או מעט הו"ל כשוכר ממש, ואין לבעל השדה עסק בצרכי השדה כלל, וכן עיקר.

ז. המקבל שדה מחבירו והיא בית השלחין או בית האילן יבש המעין ונקצץ האילן אינו מנכה לו מן חכורו

החוכר או המקבל שדה מחבירו, ונתקלקלה השדה⁶⁷ בדבר שאינו מכת מדינה, כגון שהיה בה מעין ויבש, או שדה אילן ויבשו האילנות אינו מנכה מבעל השדה משכירותו או מחכירותו, שיכול לומר לו הבא לי מים בדלי מהנהר או טע לי אילנות אחרים.

ח. אם אמר לו חכור לי שדה בית השלחין זו או שדה בית האילן זה יבש המעין ונקצץ האילן מנכה לו מן חכורו

היה עומד⁶⁸ בתוך השדה ואמר לו בית השלחין הזה אני משכיר לך או בית האילן זה אני משכיר לך, אפילו אם יבש המעין או נקצץ האילן מנכה לו מחכירו, ויבואר להלן דף קד. בעזה"ת.

ט. דיבש נהרא רבה ... נימא ליה מכת מדינה היא ... דיבש נהרא זוטא

⁶⁵ והטעם, כיון דהמירחא מוטלת על המקבל, אם ירצה הוא להקל עליו מירחות ההשקאה או השמירה יעשיהן משלו. סמ"ע שם ח

⁶⁶ רמ"א שם

⁶⁷ שו"ע ונו"כ שכא א

⁶⁸ שו"ע ונו"כ שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

גם אם לא אמר בית השלחין הוזה⁶⁹ ואם מחמת מכת מדינה לקתה כגון שיבש הנהר, מנכה לו. וכן הדין בכל כיוצא בזה בכל מקום שנפסד הענין לגמרי הוי מכת מדינה וצריך לנכות לו משכירותו, ואם אפשר לו לתקנו אפילו על ידי טורח ותחבולות אינו מנכה לו משכירותו. וכל מקום שמנכה לו אין חילוק במה שעבר או להבא, רצה לומר שהשדה לעולם ישאר ביד החוכר עד סוף זמנו ואינו נותן לו כל החכירות שחכר עמו אלא מנכה לו מה שצריך טורח יותר מחמת פסיקת הנהר, ואין בעל השדה יכול לומר אחזור בי ולא אתכרנו עוד אחר שנפסק הנהר.

⁶⁹ שו"ע ונו"כ שם א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

